

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 638/2016-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. augusta 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED], obaja bytom [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Rudolfom Žiklom, Tichá 18, Košice, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Košice II sp. zn. 28 C 41/2013 z 31. marca 2014 a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co 735/2014 z 30. septembra 2015, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. januára 2016 osobne doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“) a [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“, spolu len „sťažovatelia“), obaja bytom Ukrajinská 38,

Košice, zastúpených advokátom JUDr. Rudolfom Žiklom, Tichá 18, Košice, ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 28 C 41/2013 z 31. marca 2014 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 735/2014 z 30. septembra 2015 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia boli účastníkmi konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 28 C 41/2013 vo veci určenia vlastníckeho práva v postavení navrhovateľov. Sťažovatelia sa návrhom doručeným okresnému súdu 18. marca 2013 proti odporkyni v 1. rade a odporcovi v 2. rade domáhali určenia, že sťažovateľ v 1. rade je vlastníkom spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 4/10 k celku, sťažovateľka je vlastníčkou spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 4/10 k celku, sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľka v 2. rade sú bezpodielovými spoluvlastníkmi spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 2/10 k celku na nehnuteľnostiach bližšie určených v návrhu (ďalej len „nehnuteľnosti“). Sťažovatelia v návrhu tvrdili, že darovacou zmluvou z 30. apríla 1996 darovali odporkyni v 1. rade spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach (vo výmere 1/2 k celku), pričom za tento dar sa odporkyňa v 1. rade zaviazala poskytnúť sťažovateľom majetkovú protihodnotu, ktorou boli členské práva a povinnosti v Stavebnom bytovom družstve Košice IV, s ktorými bol spojený nájom bytu bližšie určený v návrhu, a zaplatenie zostatku pôžičky sťažovateľov proti [REDAKOVANÉ], v sume 17 500 Sk, z dôvodu čoho je darovacia zmluva neplatná.

Napadnutým rozsudkom okresného súdu bol návrh sťažovateľov zamietnutý. Na základe odvolania sťažovateľov krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správny.

Sťažovatelia namietajú, že v napadnutých rozsudkoch okresného súdu a krajského súdu absentuje *«logické zdôvodnenie stavu a síce, že obdarovaná nemala právnu povinnosť*

plniť za dar... ale aj napriek tomu za dar poskytla vysoké majetkové protiplnenia!? Údajne podľa názoru súdov išlo iba len o faktický úkon obdarovanej, nemajúci k darovaniu priamy vzťah!?... Súdny vôbec v odôvodnení rozsudkov neustálili, nevysvetlili a dôkazovo nezrejmiли motív konania žalovanej a síce prečo vôbec v súvislosti s „darovaním“ /ako toto sama tvrdila/ poskytla vysoké majetkové plnenie v prospech darcov, ak na to nemala žiadnu právnu povinnosť?».

Sťažovatelia v sťažnosti argumentujú, že «medzi účastníkmi konania bola uzatvorená v súvislosti s predmetným darovaním tzv. tichá dohoda, ktorej obsah súdy vôbec neskúmali, neustálili a v konaní jej vôbec nevenovali žiadnu pozornosť. Tento záver odôvodňuje faktické konanie a správanie sa účastníkov darovacej zmluvy, ktoré bolo v čase uzatvárania darovacej zmluvy vzájomne podmienené. Podľa nášho názoru bolo prvoradou povinnosťou súdu v konaní ako predbežnú vyriešiť otázku platnosti, alebo neplatnosti darovacej zmluvy a to v príčinnej súvislosti s existenciou vyššie spomínanej tichej dohody, ktorá vzhľadom na konanie a správanie účastníkov fakticky uzatvorená bola, pretože v opačnom prípade by sa „darovanie“ v priestore a čase neuskutočnilo z dôvodu zaťaženia nehnuteľnosťami.».

Podľa sťažovateľov všeobecné súdy v ich veci nezodpovedali všetky otázky zásadného skutkového významu, ktoré sú „veľmi významné pre kvalifikované rozsúdenie veci“. V tejto súvislosti namietajú predovšetkým to, že

«- súdy... nezdôvodnili tvrdenia obdarovanej... a jej manžela..., ktorí nezávisle na tomto konaní tvrdia, že za „dar poskytli majetkové protiplnenia a síce zaplatili dlh banke za darcov a previedli na nich družstevný byt...

- ako nanajvýš rozporuplná sa javí „svedecká“ výpoveď Nováka st. v súdnom konaní, ktorý v priestupkovom konaní tvrdí, že za dar poskytli darcom protiplnenia majetkovej povahy, ale v súdnom konaní tvrdí, že to nebolo dohodnuté, teda na to nemali právnu povinnosť...

- súdy nepovažovali za potrebné ustáliť, skúmať a riadne zdôvodniť významnú otázku prečo vlastne obdarovaná poskytla sťažovateľom majetkové protiplnenia vysokej hodnoty...

- prečo sťažovatelia prijali plnenia tak vysokej majetkovej hodnoty, ak podľa názoru pojednávajúcich súdov na toto nemali právny nárok? Súdny neskúmali... motív strán, ktorý ich viedol k vzájomne podmienenému konaniu...

- v súvislosti so sporným darovaním sa súdy vôbec nepovažovali za potrebné vysporiadať so záložnými právami banky, ktoré v tom čase na nehnuteľnostiach viazli a ktoré bolo predovšetkým potrebné riešiť ako prvoradé.

- prečo obdarovaná nikdy nepožadovala od darcov... vrátenie poskytnutých vysokých majetkových protiplnení...

- prečo vôbec obdarovaná zaplatila za darcov pôžičku v banke a prišla tak o pomerne značné majetkové hodnoty, ak predsa mohla pohodlne vyčekať až darcovia svoj dlh banke splatia formou splátok a potom mohla s darcami začať rokovania o darovaní formou bezplatného získania predmetu daru?

- prečo sa obdarovaná nesprávala v čase darovania tak, že ak mala v tom čase na jednorazové zaplatenie dlžoby banke, nepožičala darcom financie, ktorými by títo dlh banke zaplatili...».

Zodpovedanie uvedených otázok má (malo mať) podľa názoru sťažovateľov pre rozhodnutie v ich veci zásadný význam, keďže «Správne zodpovedanie vyššie uvedených otázok osvedčuje tvrdenie o existencii „tichej dohody“ medzi účastníkmi darovacej zmluvy.».

Všeobecné súdy podľa názoru sťažovateľov „vmanévrovali celú záležitosť do polohy, že za platnú uznali darovaciu zmluvu, ktorá evidentne vykazuje znaky simulovaného právneho úkonu, čo vo svojej podstate znamená hrubé porušenie platného práva a v právnom štáte je nebezpečným precedensom z dôvodu, že nielenže znamená porušenie práva, ale významnou mierou narušuje právnu istotu všetkých účastníkov spornej darovacej zmluvy“. Vzhľadom na uvedené sú napadnuté rozsudky okresného súdu a krajského súdu „nelogické, nevychádzajú z náležite zisteného skutkového stavu veci, dôkazovo sú vyhodnotené jednostranne, sú nepresvedčivé a naznačujú svojvôľu súdov“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľa navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Ústavné právo sťažovateľov na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Košice II sp. zn. 28 C/41/2013-154 zo dňa 31. 03. 2014 /právoplatný a vykonateľný dňom 27. 11. 2015 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co/735/2014-201 z 30. 09. 2015 /právoplatný a vykonateľný dňom 27. 11. 2015/ porušené boli.

2. Ústavný súd zrušuje rozsudok Okresného súdu Košice II. sp. zn. 28 C/41/2013-154 zo dňa 31. 03. 2014 /právoplatný a vykonateľný dňom 27. 11. 2015/, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 Co/735/2014-201 z 30. 09. 2015 /právoplatný a vykonateľný dňom 27. 11. 2015/ a vec vracia súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky zaväzuje Okresný súd Košice II a Krajský súd v Košiciach spoločne a nerozdielne nahradiť trovy právnej pomoci poskytnutej pred Ústavným súdom Slovenskej republiky k rukám advokáta JUDr. Rudolfa Žiklu so sídlom kancelárie Košice, Tichá č. 18, ktoré budú vyčíslené osobitným podaním a to do jedného mesiaca od doručenia Nálezu Ústavného súdu SR.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Zb. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovatelia tvrdia, že napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu, ktoré sú podľa ich názoru arbitrárne a neodôvodnené, došlo k porušeniu ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Porušenie označených práv garantovaných ústavou a dohovorom sťažovatelia odôvodňujú tým, že okresný súd ani krajský súd nezodpovedali všetky otázky zásadného skutkového významu, pričom *«Správne zodpovedanie vyššie uvedených otázok osvedčuje tvrdenie o existencii „tichej dohody“ medzi účastníkmi darovacej zmluvy.»*

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Ústavný súd si pri výklade práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

II.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

V posudzovanom prípade mohli sťažovatelia namietat' porušenie v sťažnosti označených práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým rozsudkom okresného súdu podaním odvolania (čo aj využili), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľov v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu, a preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

V rámci predbežného prerokovania tejto časti sťažnosti sa ústavný súd sústredil na posúdenie, či ju nemožno považovať za zjavne neopodstatnenú. Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde totiž vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní je tiež posúdenie, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená. Ústavný súd vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci (v danom prípade krajského súdu) nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Ústavný súd zároveň vychádzal zo skutočnosti, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto v súlade so svojou ustálenou judikatúrou nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok

porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Vychádzajúc z uvedených východísk, ústavný súd preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ktorým bol napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdený v súlade s § 219 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) ako vecne správny, v ktorom sa k odvolacím námietkam sťažovateľov predovšetkým uvádza:

«Odvolacie argumenty navrhovateľov, ani skutočnosti uvedené v odvolaní, neumožňujú prijať iné závery a nie sú spôsobilé spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozsudku. Navyše, odvolací súd poukazuje na obsah odvolania, v ktorom navrhovatelia pod bodom 3/ na strane 9 uvádzajú, že „vôľa darcov bola darovať len 1/2 nového domu“, preto navrhovateľom dodnes nie je zrejmé, ako sa do predmetu daru dostal aj starý dom s pozemkom. Aj toto, zjavne nové, tvrdenie navrhovateľov svedčí o ich úmysle darovať sporné nehnuteľnosti odporkyni v 1. rade (hoci uvedeným tvrdením navrhovatelia fakticky nenapádajú platnosť celej darovacej zmluvy, a vzhľadom na toto tvrdenie by neplatnosť darovacej zmluvy mal spôsobiť nedostatok vôle navrhovateľov darovať nehnuteľnosti v takom rozsahu ako sú uvedené v darovacej zmluve, a nie odplatosť darovania). Vyššie, uvedené len potvrdzuje správnosť úvah a záverov súdu prvého stupňa, ktorý vychádzal z vnútornej rozpornosti tvrdení samotných navrhovateľov, ktorých vyjadrenia ohľadne odplatosť darovania sa pohybovali v spektre od kategorického tvrdenia o tom, že odporkyňa v 1. rade sa zaviazala poskytnúť im za dar protihodnotu (previesť členské práva a povinnosti a zaplatiť za nich pôžičku), až po diametrálne odlišné tvrdenia, že byt (členský podiel v bytovom družstve) v súvislosti s darovaním nehnuteľností vôbec nebol predmetom pozornosti účastníkov a že splatenie pôžičky za navrhovateľov navrhla samotná odporkyňa v 1. rade, pričom k darovaniu nehnuteľností by došlo i bez tohto plnenia odporkyne v 1. rade. Vzhľadom na vnútornú rozpornosť tvrdení navrhovateľov počas celého konania, vrátane odvolacieho, a za situácie, keď odporcovia v konaní odplatosť prevodu nehnuteľností na odporkyňu v 1. rade popierali, tak súd prvého stupňa, ako ani odvolací súd, nemohol bez preukázania tvrdení navrhovateľov inými dôkazmi, z ich pravdivosti bez ďalšieho vychádzať.

V nadväznosti na vyššie uvedené odvolací súd poukazuje na to, že navrhovanie dôkazov má priamu spojitosť s povinnosťou tvrdenia (§ 79 ods. 1 a § 101 ods. 1), pričom povinnosť označiť dôkazy sa vzťahuje na všetky tvrdenia, ktoré sa uviedli v žalobe a vo vyjadrení odporcu. Cieľom dôkaznej povinnosti je unesenie dôkazného bremena v rozsahu, v ktorom dôkazné bremeno spočíva na účastníkovi konania, bez ohľadu na jeho procesné postavenie. Nesplnenie dôkaznej povinnosti prináša so sebou také rozhodnutie súdu, ktoré vychádza zo skutkového základu zisteného z dôkazov navrhnutých účastníkom v opačnom procesnom postavení než je účastník, ktorý nesplnil alebo nedostatočne splnil svoju dôkaznú povinnosť.

Splnenie dôkaznej povinnosti neznamená automaticky unesenie dôkazného bremena. Dôkazným bremenom (v spojitosti s dôkaznou povinnosťou) rozumieme zodpovednosť účastníka za výsledok konania, ktorý závisí od zistení z navrhnutých a vykonaných dôkazov. V praxi môžu navrhnuté dôkazy vyznieť (po ich vykonaní a vyhodnotení) ako nepoužiteľné zdroje informácií vo vzťahu k uplatnenej súdnej ochrane bez zreteľa na procesné postavenie účastníka. Zmysel uplatňovania dôkazného bremena spočíva v zabezpečení reálneho uplatnenia základného práva na súdnu ochranu aj v prípadoch, v ktorých sa vykonávajú všetky navrhnuté dôkazy, prípadne výnimočne aj iné než navrhnuté dôkazy, a súd napriek tomu nemá jednoznačný skutkový základ pre svoje rozhodnutie. V takom prípade musí rozhodnúť v situácii dôkaznej núdze, ktorej dopad (neúspech v konaní) pričíta tomu účastníkovi, na ktorom predovšetkým podľa predpisov hmotného práva leží dôkazné bremeno, t. j. zodpovednosť za preukázanie skutočností významných z hľadiska hmotného práva, v danom prípade na žalobcovi.»

Vzhľadom na skutočnosť, že krajský súd sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku okresného súdu, t. j. postupoval v súlade s v čase rozhodovania platným § 219 ods. 2 OSP, a s prihliadnutím na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok, ústavný súd považuje za potrebné poukázať i na to, že už okresný súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal so zásadnými námietkami sťažovateľov, ktorými spochybňovali platnosť

darovacej zmluvy, a to s prihliadnutím na „poskytnutie vysokých majetkových plnení“ v ich prospech.

Okresný súd v relevantnej časti napadnutého rozsudku k skutkovému stavu prerokúvanej veci uviedol, že:

«... nemal v konaní za bezpečne preukázanú skutočnosť, na ktorej navrhovatelia skutkovo založili svoj nárok a na nich vo vzťahu k preukázaniu tejto skutočnosti preto viazlo i dôkazné bremeno, že odporkyňa v 1. rade dohodou s navrhovateľmi prevzala právnu povinnosť poskytnúť navrhovateľom za darovanie nehnuteľností protiplnenie v podobe bezodplatného prevodu členských práv a povinností v bytovom družstve, s ktorými bol spojený nájom bytu... v Košiciach a vo forme tiež splnenia záväzku navrhovateľov zo zmluvy o pôžičke voči veriteľovi [REDAKOVANÉ] Vo svojich úvahách vedúcich k tomuto skutkovému záveru súd vyšiel predovšetkým z vnútornej rozpornosti tvrdení samotných navrhovateľov, ktorých vyjadrenia ohľadne odplatnosti darovania sa pohybovali v spektre od kategorického tvrdenia o tom, že odporkyňa v 1. rade sa zaviazala poskytnúť im za dar protihodnotu (previesť členské práva a povinnosti a zaplatiť za nich pôžičku) až po diametrálne odlišné tvrdenia, že byt (členský podiel v bytovom družstve) v súvislosti s darovaním nehnuteľností vôbec nebol predmetom pozornosti účastníkov a že splatenie pôžičky za navrhovateľov navrhla samotná odporkyňa v 1. rade, pričom k darovaniu nehnuteľností by došlo i bez tohto plnenia odporkyne v 1. rade. Vzhľadom na vnútornú rozpornosť tvrdení navrhovateľov, za situácie keď odporcovia v konaní odplatnosť prevodu nehnuteľností na odporkyňu v 1. rade popierali a keďže tvrdenie o odplatnom prevode nehnuteľností bolo v rozpore s obsahom tiež Darovacej zmluvy zo dňa 30. 4. 1996, súd prirodzene nemohol bez preukázania tvrdení navrhovateľov inými dôkazmi, z ich pravdivosti bez ďalšieho vychádzať. Navrhovatelia v konaní preukazovali skutočnosť odplatnosti prevodu nehnuteľností na odporkyňu v 1. rade len poukazom na tvrdenia odporkyne v 1. rade a [REDAKOVANÉ] v iných konaniach. Ostatné z navrhovateľmi predložených listinných dôkazov vo vzťahu k tejto spornej skutočnosti nemali výpovednú hodnotu a navrhovatelia iné dôkazy vykonať v konaní nenavrhovali. Podľa úvahy súdu ani tvrdenie odporkyne v 1. rade v inom konaní „aj to darovanie nebolo celkom zadarmo. Ja som za navrhovateľov vyplatila pôžičku, ktorá ešte viazla na nehnuteľnosti, pretože inak

by mi ju nemohli podarovať. Ďalej som darovala pre navrhovateľku v 2. rade aj členský podiel z družstevného 2-izbového bytu na [REDACTED] Išlo o môj družstevný byt, kde sme bývali do roku 1996“ a ani tvrdenie [REDACTED] v inom konaní „za dar... a pozemok sme dali protiplnenie byt... teda moja manželka, plus sme zaplatili zvyšné dlžoby, ktoré ešte boli nezaplatené asi 20.000,- Sk. Zaplatili sme to za pána [REDACTED] a Pani [REDACTED]“, napriek použitým výrazovým prostriedkom, zvlášť slovným spojeniam „darovanie nebolo celkom zadarmo“ a „sme dali protiplnenie“ nemajú výpovednú hodnotu vo vzťahu k spornej skutočnosti, či k darovaniu nehnuteľností navrhovateľmi došlo oproti prevzatiu právnej povinnosti odporkyňou v 1. rade poskytnúť navrhovateľom za prevod vlastníctva k nehnuteľnostiam inú hodnotu. Ani tvrdenie odporkyne v 1. rade a ani tvrdenie [REDACTED] totiž vo svojom obsahu nevyjadrujú priamu vecnú súvislosť a obligačnú podmienenosť ich plnenia s darovaním nehnuteľnosti, v tomto zmysle predovšetkým, aby sa na odplate za prevod nehnuteľností navrhovateľa s odporkyňou v 1. rade pri uzavretí darovacej zmluvy dohodli. Na tomto mieste súd poznamenáva, že na základe vykonaného dokazovania bolo v konaní zistené, že na nehnuteľnostiach pred ich darovaním odporkyni viazlo zabezpečovacie obmedzenie prevodu (§ 58 a nasl. Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. 12. 1991), ktoré darovaniu nehnuteľnosti bez súhlasu veriteľa objektívne bránilo, čo len korešponduje z neskoršími vyjadreniami navrhovateľov, že pôvodne mali vôľu nehnuteľnosti darovať a že s iniciatívou zaplatiť za navrhovateľov pôžičku prišla sama odporkyňa v 1. rade ako aj s tvrdeniami odporcov, že vyrovnanie pôžičky a následný výmaz obmedzenia prevodu v katastri nehnuteľností boli predpokladom, aby k darovaniu vôbec došlo. V procese hodnotenia dôkazov súd nevyhnutne vyšiel z existencie blízkeho vzťahu účastníkov (navrhovateľka v 2. rade je matkou odporkyne v 1. rade, navrhovateľ v 1. rade je manželom navrhovateľky a nevlastným otcom odporkyne v 1. rade, odporkyňa v 1. rade je matkou odporcu v 2. rade), ktorý bol v čase, kedy došlo k darovaniu nehnuteľností odporkyni v 1. rade navrhovateľmi oboma sporovými stranami, podľa zhodných tvrdení účastníkov dobrý a bezproblémový. Nepochybne typickým znakom právnych vzťahov, do ktorých takéto blízke osoby, ktorých vzťahy nie sú narušené, vstupujú (zvlášť rodičia a deti) je neformálnosť, opakovanosť a predovšetkým i bezodplatnosť, preto len sama skutočnosť, že i odporkyňa v 1. rade poskytla navrhovateľom vo väčšej či menšej časovej súvislosti s darovaním bezodplatne nejaké plnenie, sama o sebe bez ďalšieho

neznamená, že sa jednalo o odplatu za prevod vlastníctva k nehnuteľnostiam, pokiaľ preukázateľne takéto plnenie nepredstavovalo plnenie právnej povinnosti poskytnúť za dar odplatu.»

Takto ustálený skutkový stav okresný súd následne právne posúdil, pričom predovšetkým uviedol, že:

„Vo všeobecnosti právny vzťah darovania vzniká na základe zmluvy, ktorou darca niečo bezplatne prenecháva alebo sľubuje niečo bezplatne prenechať obdarovanému a obdarovaný tento dar alebo sľub daru prijíma. Pojmovými znakmi darovacej zmluvy sú bezodplatnosť a dobrovoľnosť. O bezodplatnosti je pritom možné hovoriť vtedy, keď obdarovaný nemá právnu povinnosť poskytnúť za dar protihodnotu. V danom prípade, ako bolo konštatované už na inom mieste tohto odôvodnenia, súd nemal v konaní za preukázanie existenciu právnej povinnosti odporkyne v 1. rade poskytnúť navrhovateľom za dar protihodnotu. Sami navrhovatelia v konečnom dôsledku v konaní tvrdili, že ich vôľou bolo darovať, s tým že sama odporkyňa v 1. rade iniciatívne prejavila vôľu v tejto súvislosti za navrhovateľov vyrovnať pozdĺžnosť. Za týchto okolností i keď malo byť plnenie (vyrovnanie pôžičky) poskytnuté v časovej súvislosti s darovaním, nie je možné považovať ho za odplatu, pretože nepredstavovalo zmluvnú podmienku pre uzavretie darovacej zmluvy a teda nemalo charakter právnej povinnosti. Jednalo sa o faktický úkon odporkyne v 1. rade nemajúci k darovaniu ako takému priamy vzťah. Podľa posúdenia súdu vôľou účastníkov nebolo ani vymeniť spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach za členské práva a povinnosti v bytovom družstve. Predovšetkým sami účastníci zhodne vylúčili, aby otázka prevodu členských práv a povinností v bytovom družstve bola riešená v rámci rokovaní o uzavretí darovacej zmluvy; zhodne účastníci prezentovali i účel prevodu členských práv na navrhovateľku v 2. rade, ktorým bolo vyváženie darovania spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach odporkyni v 1. rade vo vzťahu k druhej dcére navrhovateľky v 2. rade, z čoho podľa posúdenia súdu nepochybne vyplýva, že ani prevodom členských práv a povinností v bytovom družstve na navrhovateľku v 2. rade odporkyňa v 1. rade neplnila právnu povinnosť poskytnúť protihodnotu za dar. Na tomto mieste súd pre úplnosť poznamenáva, že zmluvnými stranami sledované ekonomické ciele predstavujú z právneho hľadiska len vnútornú pohnútku, na ktorú, pokiaľ v právnom úkone nie je prejavená

nemožno prihliadať. Rozhodujúcim z hľadiska posúdenia súladu vôle s jej prejavom je, že napriek sledovanému ekonomickému cieľu účastníci uzavreli písomnú darovaciu zmluvu v ktorej sa slobodne, vážne, zrozumiteľne a určito dohodli na všetkých podstatných náležitostiach, včítane bezodplatnosti. Takto prejavenú vôľu v zmluve o prevode nehnuteľností je podľa názoru súdu potrebné považovať za zodpovedajúcu skutočnej vôli účastníkov a ako takú za platnú. Každá iná dohoda neuskutočnená v písomnej forme je dohodou neplatnou, vzhľadom na to, že zmluva o prevode nehnuteľnosti musí byť uzavretá v písomnej forme (por. rozsudok NS SR sp. zn. 1 Cdo 191/2009 zo dňa 31. 1. 2011). Darovacia zmluva je dvojstranným hmotnoprávnym úkonom a ako taký musí spĺňať požiadavky, stanovené všeobecnou časťou Občianskeho zákonníka, konkrétne ustanoveniami § 37 a nasl., pre právne úkony ako prejavy vôle účastníkov občianskoprávných vzťahov. Právny úkon musí byť urobený slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne (§ 37 ods. 1), jeho predmetom nesmie byť plnenie nemožné (§ 37 ods. 2) nesmie obsahom alebo účelom odporovať zákonu, alebo ho obchádzať a nesmie sa priečiť dobrým mravom (§ 39). Len pri dodržaní uvedených požiadaviek je právny úkon platný, pričom tieto požiadavky sa musia vzťahovať na všetky podstatné náležitosti darovacej zmluvy - jej účastníkov, predmet daru, dobrovoľnosť a bezodplatnosť, a to ku dňu uzavretia (podpísania) takejto zmluvy. Darovacia zmluva zo dňa 30. 4. 1996 spĺňa podľa posúdenia súdu všetky tieto zákonné predpoklady a tak uzavrel, že táto zmluva je platným právnym úkonom, následkom ktorého odporkyňa v 1. rade nadobudla a navrhovatelia stratili vlastnícke právo k spoluvlastníckemu podielu na nehnuteľnostiach o veľkosti 1/2 k celku. Za tohto stavu súd výlučné vlastnícke právo navrhovateľov k nehnuteľnostiam určiť nemohol, keďže to nezodpovedá v konaní zisteným skutočnostiam. Riadiac sa týmito úvahami súd návrh na začatie konania navrhovateľov zamietol.“

V nadväznosti na citované ústavný súd zdôrazňuje, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam,

prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Obdobne judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru síce ukladá súdom povinnosť odôvodniť svoje rozhodnutia, túto požiadavku však nemožno chápať tak, že súdy majú povinnosť dať podrobnú odpoveď na každý argument (napr. rozsudok vo veci Van Hurk proti Holandsku z 19. 4. 1994, č. 16034/90, bod 61). Rozsah, na ktorý sa povinnosť súdov odôvodniť svoje rozhodnutia vzťahuje, môže byť podľa povahy rozhodnutia rôzny. Okrem iného je potrebné zohľadniť aj rôznorodosť návrhov, ktoré účastník konania môže podať na súdy, ako aj rozdiely existujúce v zmluvných štátoch v súvislosti s právnou úpravou, zvyklosťami, právnymi názormi a vyhlasovaním a vyhotovovaním rozhodnutí (napr. rozsudok vo veci Ruiz Torija a Hiro Balani proti Španielsku z 9. 12. 1994, č. 18390/91). Skutočnosť, že súd neprerokuje každú podrobnosť tvrdenú účastníkom konania, nie je sama osebe v rozpore s požiadavkou spravodlivého prerokovania veci. Podstatné však je, aby sa neprehliadlo právo účastníka konania byť vypočutý a aby súd posúdil tvrdenia účastníka konania, hoci sa to explicitne neodrazí v konečnom rozhodnutí (rozhodnutie č. 10153/82 z 13. 10. 1986, D. R. 49, s. 67, 74). Odvolací súd sa tiež pri zamietnutí odvolania v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (rozsudok vo veci Helle proti Fínsku z 19. 12. 1997, č. 20772/92).

Za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd je na prvom mieste zodpovedný všeobecný súd. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo ratifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy však nepatrí právo účastníka konania požadovať, aby súdy prebrali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý sám predkladá (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 340/04).

Po oboznámení sa s obsahom napadnutého rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu ústavný súd konštatuje, že krajský súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné hmotnoprávne aj procesnoprávne ustanovenia právnych predpisov podstatné pre posúdenie danej veci interpretoval a aplikoval ústavne súladným spôsobom, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj celkom legitímne a z ústavného hľadiska akceptovateľné. Krajský súd v okolnostiach danej veci dostatočným spôsobom reagoval na sťažovateľmi vznesené odvolacie námietky a svoje rozhodnutie o potvrdení rozsudku súdu prvého stupňa náležite a presvedčivo odôvodnil v zmysle § 157 ods. 2 OSP.

Podľa názoru ústavného súdu sa krajský súd v napadnutom rozsudku v spojení s napadnutým rozsudkom okresného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s predbežnou otázkou (ne)platnosti darovacej zmluvy, zodpovedanie ktorej bolo nevyhnutné pre vyhovenie, či nevyhovenie návrhu sťažovateľov na určenie ich výlučného vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Dôkazné bremeno, a teda aj zodpovednosť za preukázanie skutočností významných z hľadiska hmotného práva v danom prípade spočívala na sťažovateľoch. Keďže títo dôkazné bremeno k spornej skutočnosti, či vyrovnanie peňažnej pôžičky a prevod členských práv a povinností v bytovom družstve (ne)predstavujú dohodnutú odplatu za prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, neuniesli, je záver všeobecných súdov týkajúci sa sťažovateľmi uplatňovaného nároku správny.

S poukazom na uvedené ústavný súd konštatuje, že skutkové a právne závery krajského súdu v predmetnej veci nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s obsahom základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z ústavnoprávneho hľadiska preto

niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozhodnutia, ktoré sú dostatočne odôvodnené a ústavne akceptovateľné.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade neexistujú skutočnosti, ktoré by signalizovali možnosť vyslovenia porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu po prípadnom prijatí časti sťažnosti na ďalšie konanie, a preto ju pri predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho dôvodu, aby sa ústavný súd zaoberal ďalšími návrhmi uplatnenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. augusta 2016